09/06/2021

ΠτΔ: “Οι αιμοδότες της εξέγερσης ήταν ναύτες και καπετάνιοι”

/ Ελλάδα 1821 - 2021

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου επισκέφθηκε το Ίδρυμα Ευγενίδου, προκειμένου να παραστεί στην παρουσίαση της έκθεσης «Τρέξε επάνω εις τα κύματα της φοβεράς θαλάσσης. 1821. Ο Αγώνας στη Θάλασσα», που συνδιοργανώνεται από το κοινωφελές Ίδρυμα Ευγενίδου και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, στο πλαίσιο της «Πρωτοβουλίας 1821-2021», με αφορμή τη 200η επέτειο από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης.

Την Πρόεδρο της Δημοκρατίας υποδέχτηκαν η Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων **Νίκη Κεραμέως**, ο Πρόεδρος του Ιδρύματος Ευγενίδου, Λεωνίδας Δημητριάδης Ευγενίδης και η Αναπληρώτρια Γενική Διευθύντρια των Γενικών

Αρχείων του Κράτους, Αμαλία Παππά.

“Αν ο εμπορικός στόλος ήταν στα 1821 «η αρτηρία του πολέμου και των πολεμοφοδίων», όπως σημειώνει η επιστημονική σύμβουλος της έκθεσης Τζελίνα Χαρλαύτη, οι αιμοδότες της εξέγερσης ήταν ναύτες και καπετάνιοι”, επεσήμανε η κ. Σακελλαροπούλου.

Ακολουθεί ο χαιρετισμός που απηύθυνε η κυρία Σακελλαροπούλου:

Μ’ έναν στίχο του Κάλβου διαλέξατε να τιτλοφορήσετε την έξοχη έκθεση του Ιδρύματος με θέμα τον Αγώνα του 1821 στη Θάλασσα. Με μια στροφή του Κάλβου, από την δέκατη ωδή του, «Ο Ωκεανός» θα ήθελα κι εγώ να την χαιρετίσω: **«Χαίρετε σεις καυχήματα των θαυμασίων (Σπετζίας, Ύδρας, Ψαρών) σκοπέλων, όπου ποτέ δεν άραξε φόβος κινδύνου».**

Πράγματι, ποτέ δεν άραξε φόβος κινδύνου στην καρδιά των θαλασσινών μας – κι ας είδαν τα νησιά τους να καίγονται, να παραδίνονται στη δήωση και τον όλεθρο. Όταν οι Υδραίοι, τον Απρίλιο του 1821, αποφασίζουν να συνεισφέρουν υπέρ της ανεξαρτησίας του Γένους «και όπλα και πλοία και σώματα» ξέρουν πως ο αγώνας θα είναι σκληρός και άνισος. Ταυτόχρονα, όμως, ξέρουν ότι, αν δεν καταφέρουν να ελέγξουν τη θάλασσα, η Επανάσταση δεν θα τελεσφορήσει. Και οργανώνονται. Στα οκτώ υπουργεία, που συγκροτούνται με βάση τον ψηφισμένο από την Πρώτη

Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου Οργανικό Νόμο της Πολιτείας, είναι και το Υπουργείον Ναυτικού. Συντάσσονται νόμοι, εξαγγέλλονται ρυθμίσεις για τη διεξαγωγή του πολέμου στη θάλασσα, δίνονται άδειες καταδρομής στα εμπορικά πλοία, ως και Θαλάσσιον Δικαστήριον δημιουργείται για την πάταξη της πειρατείας και του λαθρεμπορίου. Μα όλη τούτη η οργάνωση δεν θα απέδιδε αν λιγοψυχούσαν οι ναυτικοί, αν δεν κυβερνούσαν με ατσάλινο χέρι τα «τρομερά πηδάλια», καθώς γράφει ο Κάλβος, αν δεν οδηγούσαν τα μπουρλότα τους — «το μεγαλύτερο άρμα μας κατά του εχθρού», όπως τα αποκαλεί ο ναύαρχος Γεώργιος Σαχτούρης – καταπάνω στους «θαλασσίους πύργους», τα γιγάντια πολεμικά πλοία των Οθωμανών.

Δεν έχει τέλος ο κατάλογος των ηρωικών Ελλήνων καραβοκύρηδων, των ανδρείων πυρπολητών, των παράτολμων πληρωμάτων τους. Εμποροκαπετάνιοι, που ως τότε όργωναν τις θάλασσες μεταφέροντας εμπορεύματα από τη μιαν άκρη της Μεσογείου ως την άλλη, συνεγερμένοι από τις ιδέες του Διαφωτισμού με τις οποίες έρχονταν σε επαφή στα ευρωπαϊκά λιμάνια και στις ελληνικές κοινότητες της διασποράς, έθεσαν τα καράβια τους στην υπηρεσία του εθνικού σκοπού και την ευφυΐα, την επινοητικότητα και τη δεξιοτεχνία τους στην υπόθεση της ελευθερίας. Πολεμικά έμπειροι, κατέχοντας άριστα την τέχνη του αιφνιδιασμού, κατόρθωσαν να ελέγξουν τους θαλάσσιους δρόμους, να αποκλείσουν στα στενά των Δαρδανελίων τον ογκώδη οθωμανικό στόλο, να σπάσουν πολιορκίες. Ευέλικτοι και απόκοτοι, μετατρέποντας τα ιστιοφόρα τους σε μικρά πυρπολικά, κατέστρεψαν ναυαρχίδες, υποναυαρχίδες, φρεγάτες, κορβέτες του οθωμανικού και του αιγυπτιακού στόλου, έκαναν τους

Οθωμανούς διστακτικούς στις ναυτικές επιχειρήσεις τους και άτολμους στην ανοιχτή θάλασσα. Μιαούλης, Τσαμαδός, Σαχτούρης, Οικονόμος, Τομπάζης, Κανάρης, Παπανικολής, Ματρόζος, είναι λίγα από τα ονόματα των θαλασσινών «φιλογενών και γενναίων». Αν ο εμπορικός στόλος ήταν στα 1821 «η αρτηρία του πολέμου και των πολεμοφοδίων», όπως σημειώνει η επιστημονική σύμβουλος της έκθεσης Τζελίνα Χαρλαύτη, οι αιμοδότες της εξέγερσης ήταν ναύτες και καπετάνιοι.

Κι από κοντά οι γυναίκες: από τις πιο γνωστές – τη Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, τη Μαντώ Μαυρογένους, τη Δόμνα Βισβίζη – ως τις ανώνυμες καπετάνισσες. Κυβέρνησαν τα πλοία τους σαν άντρες, πρόσφεραν τις περιουσίες τους, πέθαναν, κάποιες απ' αυτές, φτωχές και περιφρονημένες. Με συγκινεί η λέξη με την οποία αυτοχαρακτηρίζονται τόσο η Μαντώ Μαυρογένους όσο και η Μπουμπουλίνα, η λέξη που πάντοτε προσθέτουν δίπλα στην υπογραφή τους: «Η πατριώτις». Πατριώτισσες φλογισμένες από τον πόθο της ελευθερίας, έκαναν πράξη την θέρμη της καρδιάς τους και ιστορία την αψηφισιά και την τόλμη τους.

Σκέφτομαι, μερικές φορές, πόσο μοιάζει η Επανάσταση του 1821 με καράβι που πλέει στα τρικυμισμένα νερά της ιστορίας: για λίγο καταβυθίζεται, κινδυνεύει να ναυαγήσει, μα ξαναβγαίνει στην επιφάνεια, δαμάζει τα κύματα και προσαράζει επιτέλους στην ακτή, μετά από το μακρύ και επικίνδυνο ταξίδι. Κι αυτή η ακτή, προς την οποία προσέβλεπε με τόση λαχτάρα η εξεγερμένη Ελλάδα, ήταν το ανεξάρτητο ελληνικό κράτος.

Θέλω να συγχαρώ το Ίδρυμα Ευγενίδου και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, τα οποία, στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας 1821-2021, αξιοποίησαν ένα ιδιαίτερα πλούσιο και εν πολλοίς άγνωστο υλικό, για να καταδείξουν τη σημαντική συνεισφορά της ελληνικής ναυτιλίας στην ιστορική πορεία του έθνους μας προς την ανεξαρτησία. Εκδηλώσεις σαν κι αυτή ενδυναμώνουν την αυτοσυνειδησία μας και μας παρακινούν να μετουσιώσουμε την εθνική ανάταση αυτών των ημερών σε ευθύνη για το παρόν και το μέλλον μας.